

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lönsson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

Uppteckning om ond fot

Hur di fick ond fot

Skada som personer orsaka

Skydd. medel mot personer.

Ond hand, tung fot.

På vilket sätt de skada.

Ont håll. ont nöje.

De ondes betydelse.

God hand, god fot.

Hur di kunde veta vilka som hade visat å kommar.

Om ej kyrkostagna barnaföderskor.

Om vållande av ont.

L. U. F. 26

(Ullman II. 77)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 6507.7-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Arnecke Tomason
Härad: Frosta Adress: Sjöunge
Socken: Sjöunge Berättat av:
Uppteckningsår: 1940 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

V: 98.

Sommarfähus

perioden 1830-1900

(Svar på Fr. II. l. 38.)

Skriv endast på denna sida!

Etc. v. M.

ACC. N:R M. 6507:1-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annelle Jonsson
Härad: Frosta Adress: Äjringe
Socken: Äjringe Berättat av: Sven Sjööstedt
Uppteckningsår: 1940 Född år 1850 i Östbyholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sommarfähus

(Svar på Nr. II. l. 38)

ACC. N:R. M. 6507:1-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Larsson
Härad: Frosta Adress: Åsinge
Socken: Åsinge Berättat av:
Uppteckningsår: 1940 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ond fot. Dem benämn. härres sig på flera sätt. Medfödd. Dem e bligen vullid.
Hun ha sin one fod, dällie fod, utt. Hun kan jera meen fårtrajd mä sin one fod.
Di halte aprunga varst. De gaur ha bra mä den dällie fodem.
Ond fot i den ankydningen att di aprunger mycket och ställer till förtred.
Nu kommer di one föderma i gang, i fau bäred ista den nyheden au.
De e ende konstigt hun ha one föder. Hun ha mär en äjn en fod.
Ond fot i så fath, att di gärna drangrar mer, gör folk för nära. De ha vad en ond
fod som trätt nom får mär. De ayos på fjeden vems fod de ha vad.
Ond fot i så fath, att di tror de är förvärvat, eller straff. De är mycket i folketro
att personer som blivit dåliga i fötterna, eller benen, det är ett straff.
De är om dem som har aprungit mycket och ställt till oroda, (skavellaktiga)
Så är de dem, de har di till straff, di ha blejd så di kan ende gaur.
Här är ond fot, som di fått genom olycka, de blir ju inde utt i den ankydningen som de
andra, utt. ond fot, one fod, ond på dräsed, ond gäwane.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lomsm.
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den skada sådana pers med ond fot kunde göra, och de arbeten som var mest utsatta, var av skiftande art. Vidskepsulen har alltid varit stor, så att många som hade lyse. osv. skenken han hade ond både fot och hand, var nästan van för i hela tiden men han tyckte med blyddom, så han gjorde både folk och föremål i Ha Han var jät fruktad av många, di visade inte vad ont han gjorde. Om inte annat så satte han skräck i folk. Han hade alla di onda uttr. som här efterfrågas, ond fot, hand ond tunga, samt ont möte. Jag minns så väl så många, hälsit fruntimmer blev rädda när di mötte skenken, de var ont möte. Han fördärva mycket med kracksalveri.

* Häs finns den, eller de som gör mycket illa med att springa på lur, för att se och höra vad som förebrävs. På så sätt göra mycket illa. Men även i så fall, att när di vet, eller tror något arbete, eller samling är, då gå dit för att se och om möjligt ställa till oroda sådana personer. avråder agg och förargelse, så snart di visar sig. Även i arbetslag kan sådana, "di kan inte gå riktigt", ställa till förargelse.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Sorenson
 Härad: Fresta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år: _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De skyddsmedel man iaktog för att skydda sig. När en sådan person kom, som du hade vetskap om gjorde illa, eller hade ond fot så om möjligt lät du den inte komma in till kreaturen. Kunde du arfärda den ut kom den inte in, om du var vid dagen.

Värre om hävatten när de var mycket, om den stod utanför och lyddes.

Skydda väven, var, och är de säkrade att du inte fick komma i stonstone i den, så du fram på den. Fram på du bara vävbanden av, gick de väl av, men du kunde ju förgöra väven så de gå ut i världen ej kunde gå rätt i den.

X Personer med ondt ~~lytt~~ och tung fot, fångfodade. De uttr ans mest när du är såvliga, s. k. tung stäpnande gång. De fångfodade, i drändelia. Du kommer ju inte med så fort som en krick person. De är mest i så fall, att du är hårda mot djur. Ond hand är ju i ett sätt hårdhänt, men även står. Du som är fångfodade har nästan alltid hårda händer. Ett ordst. Du blir inte färre mä föderna, män så brukar du nävna så med tes när. Män kan även vara annat mot lytt, eller annan skada. Kan även vara hård, ett utt kan höder mä där dölle näven å staur de mä hin.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lomson
 Härad: Frosta Adress: Åsyringe
 Socken: Åsyringe Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1947 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ont håll kan ju ha den betydelsen att de är ett kroppsligt ont. (ett håll) ett håll som kommer frau så snart ja rör me. De hålled ha ja mä me haur ja gaur.
 Ont håll i den en annan mening, i ordsmåt, ont håll, även ohåll, Där e ont håll mä hinne haur hun drar haur. (snarligt otur, eller inde de rättat ett uppträde, utan de blir illa).
 De e liksom hun drar ohåll mä se. Ont håll i så mening att de åsyftas åt de hållet.
 Här e ett ont håll som mäen dällighet kommer frau ja ha ad frau de ma hålled.
 De menas dels förargelse, eller förhust, förtryck eller dylikt.
 Ond tunga, och ont öga är allmänna uttryck. Ond tunga är näst åsyftat förtal, skvaller, avund och allt sådant. Hun ha en ond tunga som ställer de olycker.
 Ont öga kan ju vara ont gjukt. Han har ett ont öga så han kan ende reda se.
 Män även i så mening. Di ha ett ont öga frau en an. De onda ögat följde ätte.
 Många har ju vassa blickar, de utdr näst. Han ha så baja yn.
 Ont fot, ond hand, ont håll, ond tunga, ont öga kan ha samma betydelse i de fall att de menas, fördröt, skvaller, och allt sådant. Kroppsligt lyde kan ju ej i arbetsväg jämföras.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Larsson
 Härad: Fresta Adress: Åsänge
 Socken: Åsänge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om en person som har ont öga, kroppsligt lyte, så att den ej ser, så kan den med händerna förklärra de som den kommer över, i så fall är skillnad mot den som har ögonen i behåll. Den som har ond hand, men foten frisk, kan ju drava i kring, men har han då egg till någon, ont öga i den meningens förklärra med båda händer och ögon på en gång. ^x

^{briga skinn} ^{lön} ^x Om någon hade sjukligt fet, de agates ju, men om de var så att de var miska som gjorde att de hade de feten de var ju ammordulda. Se, och veta de som hade dem, de kan ju nog i de mätte fall erfaras. De mästan är så, att de blir rejola på något sätt. ^x

Eller visar de sig i onda ätbärder, och onda upp tag. Här finns de som med hand tryckningar hos sådana onda grepp och på samma gång med ögonen gör utta åt något ont. De tar man inte i handen utan av rent dräng. Här finns de, som alltid, hur de än är på svaständ, skall framgå folk, på den tiden de hade långa hjolar fram på den.

När de då var smuttiga om foten blev båda aka och hjol fela. De var upp taget i så mening att både ont öga, och ond fot, var skuld. För de måste följde att ont öga med, och i bland ett ont ord. Räkna ut kungen åt folk får väl också räknas till ond kunga

menings-
löst

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Ferata Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Alle de omnämnda onda tingens kan även utbr. i den meningen tjusaktighet.
 De syntes hun hade yner på ad, yner va på me å nävna i fader.
 När de e frågan om i skola kommer de om i gang. De e där endt ent i fäderna.
 Sådana möden kallas ent möde. De va otur med ent möde.
 God hand, god fot, gott äga är ju i motsatta meningar till föregående.
 Först kan de menas god sänja stå på god fot med varandra. Där her en god fot gäst
 över "varit skonsam och erdändig". God hand, arbetsam och flitig. Där e god näva
 Hjälpande, där kom en god hand te hjälpa. Han ha räckt sin goda hand långt.
 En sådden god hand som ente leder trätt. De va en god hand som lindra nöden.
 Gott äga. De va ett gott äga som glimma fram. De kan även menas god syn
 Där e goda ägen di ser långt. De va ett gott äga som urskiljde på så långt håll.
 God tunga menas dels talar väl om allt, och vasher rätt. Han ha ett gott or för
 me. Han brukar sin goda tunga rätt, i motsats till, han lät sin onda tunga säga.
 De va en god tunga som tala i da. Han ha llet begåvad om en god tunga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6507:11-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ej kyrktagarna barnafidessker skulle inte niatas ute innan de vore kyrktagarna. De skulle inte gå eller färdas över vatten, eller vara ute som solen gått ned, de drog olycka över barnet. De var ju en tro att onda makter hade mera kraft över en sådan kvinna. Först var de en sed som strängt hölls, att ingen kvinna gick från hemmet innan hon var kyrktagen. Hon bar alltid åt sig för att freda sig för onda makter under den tiden. Sådana kvinnor brukade undanika folksamlingar, skulle hon gå dit, höll hon sig utanför.

En sådan kvinna skulle hålla sig i kyrkhet under den tiden, "då var hon ju ren". Om de skulle hända, vilket även var i något fall, att hon blev i graviditet under den tiden, så hon fick ett barn till på samma år. Då fick mannen stå som att var hjärkeskrälek. De var prästen som hade de att bestyrja, de räknades efter när han kom för att anmäla. De som är närskilt förbjudet under den tiden, vet jag ej annat, än kirsungänge. Så även delad sängplats med mannen. Först var de en sträng förtid att de ej fick ligga samman under den tiden. De blev ju som

Skriv endast på denna sida!

ovan, om de till trots önskas

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annakke Larsson
 Härad: Frösda Adress: Sjöunge
 Socken: Sjöunge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

De har ju alltid varit en trasföreställning att havande kvinnor kunde slå barnet något tycke när de såg något, så att de blev upprörda. Om de såg sår, blod som rann, fick barnet slag, fallande sot. Desamma om de såg dödskamp, människor eller djur fick barnet slag, i sådan likhet som de hon såg. Om hon såg någon som hade sådana anfäll, så de bar sig konstigt åt, blev barnet rädd. Om de var med i likhet blev barnet tungfotat. Di prästod även att om en kvinna blev rädd för en drucken person blev barnet sådant. De ser ut som de till stann, här är en som är idiot, två föresten. Den ene är så lik den som hon prästod hon var rädd för. Ett som de även trodde slå barnet, var om modern såg djur ble betäckta, särskilt en hingst som betäckte. De skulle vara mycket färligt, särskilt om de blev en pojke. Om hon var med vid djurs födelse, särskilt augger, ^{om gädda} de skulle inverka, särskilt om de blev en tjej. Hon skulle då komma att få många barn, och få starka begär efter motsatta könet. Pojken som var vildd efter hingst ble skulle få skuriga begär. Om hon kröp genom en fölhamn fick hon lätt barnäng men barnet blev mårat. M. m. m. m.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6507:1-13

Landskap: Lhåne Upptecknat av: Annette Sonesson
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

9.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Namn på sådana sommarfåhvar som di drev in hemma i kolåa fjäsed, drevhus, mållhebo, stjeat, små kojor, röjstarebo, röjstapängabo.

Jag minns för omkring 50 år sen, då här inte var byggt på boatältsfäladon, eller var stängt, utan här var grunder över vägen. När då kreaturen var ute om sommaren var här fåhäre. De var ryktaren som vakta, här var en bo som han låg i. Den röjstareboen var i fasonen som di ommera hundkojorne med stängt tak. Den var av träder, den var väl 3 eller 4 alnar lång, så jass hög så han kunde stå, omkring 3 alnar bred. Där låg han i den, åt vät och så, di kom ju med mat en och annan gång.

Den hade vänt bara en halmbeläggna till läger. Där var fyra hjul under boen, bara trädriller, så den köades omkring eftersom kreaturen flyttades. Där hade fåhären sin bestad så tillt veta hela sommaren. Blev de stort överdes drens djuren hem, här var ju ej längre till boatället.

Var di i skogsmark, var buskar och träd så gott skydd som något. Sådan vakt med djuren var ju på den tiden då inte den nyare väglagen var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6507:1-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Frosta Adress: Åsänge
 Socken: Åsänge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år _____ i _____

2

10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De var de mest byggdevägar, inget stängsel utmed vägarne, utan gränder över vägen. Sen den nya väglagen blev får ju var och en ha skyddad sina äger, så di får hålla riktig stängsel. Idreaturen går ute hela sommaren, di kan ju inde driva dem i de vägarne. Går di lösa på bete drives di bort till en mjölkfylad där di samlas. De är där som är skydd och så att djuren blir stilla.

Väktarstugor kan vara i så mening, att här har ju varit gott om små hus som låg inne i skog, och ute på fälod och mosskanten. Di tillhörde näst kronoboställen. När de kreaturen släpptes dit, fick den husmannen se till djuren.

De blev ju mest husdruv och barnen. De var inde de köttasse, hälet vid mosskanten, kreaturen gick ju ofta med sig i mossen.

Här uppe på beställd fälod mot Sakerups låg ett gammalt hus, som var dels att driva in djur i under sommaren, även att köra in hö i som höatades i mällehägrarna. Där var stenmurar till väggar samt tak, som ett vanligt hus.

När där var kreatur uppe gagnades de till dem. De var innan 1900, eller så omkring.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annika Lennström
 Härad: Frosta Adress: Sjövinge
 Socken: Sjövinge Berättat av: Ivan Sjöstedt
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1830 i Ousbyholm

Sommarfähus, så som här efterfrågas har här nog ej funnits. Men om väjteloa
 för i tiden var här fähus som hade stora fjordar ute o. vakta både natt och dag.
 Sjöstedt sade till om då han var omkring 8 år var han färing. Han hade en flock får,
 flera ägare hade fåren i hob. Så skulle han driva dem från Ousbyholm till Ekeröd.
 De var inte gott för en pojke, där hade han dem på en fådad. Om kvättarne drö han
 in dem i en hob, de var endast ett styck, som var vid ett ställe. Han skulle ligga inne
 hos drängarne, lite mat fick han med ut, när han tidigt skulle ut med fåren.
 Om dagarne brukade han öppna li för härande som kom åt landsvägen. Han öppnade
 en lång sträcka åt vägen så han öppna två gårdar för dem. På så sätt samla
 han under sommaren några händer. På de stället där han låg skulle hinna säga
 vara på grongarne till honom till hösten. De var Ousby bönder som hade ljet honom
 så på hösten skulle han hem med fåren. Han sa, när han skulle hem med fåren
 behöll fjöringen grängarne som han samlat.

ACC. N:R. M. 6507:1-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amette Jonsson
 Härad: Frosta Adress: Åsänge
 Socken: Åsänge Berättat av: Leif Sjögren
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1830 i Osbyholm

2

16.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Där, vid Osbyholm och Åsänge, och på stället som du hade betesmarker långt i väg, drevs kreaturen dit. Så fick du vara där under sommaren. Du hade skjut, en stor be som du drev kororna in i när du mjölka, och om stora sväder kom. De var enkla bräddväggar med halmtak, eller du som var bara en be, med ristak, och stolar till väggar.

På ditt ställe eller gårdar som var ryktare skulle han driva in kororna vid mjölkningen, i många fall fick han vara ute och se till dem, då fick han ligga därinne. Kororna var lösa inne i skjutet, så skulle du vara där länge fick någon vara där. De förekom ju att flera hemman stöpte ungkreatur i höga jä beten. Då fick du ju se till dem tillora, men ej jämt. På de betesmarker som var skog, eller buskar kunde du få skydd där för både hetta och sväder. Där där inte de, utan öynen fätad, fick du om inte annat så stå upp en ristak som kreaturen kom in i under sväder eller hetta, eller en de blev hattare. Många herdarn som valde kreatur stog jämt upp som ristakerna som du krögr in i. De var i en hörna, eller fätta buskar, han flöte i höga grenarna, så lades grenar och mossor till tak, eller säv.

Skriv endast på denna sida!